

NIKOS KAZAN- CAKIS YOKUS



2. BASKI

Çeviri: HÂRUN ÖMER TARHAN

♥ can
modern



NIKOS KAZANCAKIS

YOKUŞ

GİRİT - İNGİLTERE - YALNIZLIK

Can Modern

Yokuş, Nikos Kazancakis

Yunanca aslından çeviren: Hârun Ömer Tarhan

O Aniforos

© Niki Stavrou

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Kazancakis Yayınları, 2022.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Ocak 2023, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Ayşe Merdit / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5895-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

NIKOS KAZANCAKİS
YOKUŞ
GİRİT - İNGİLTERE - YALNIZLIK

ROMAN

Yunanca aslından çeviren

Hârun Ömer Tarhan

♥can

Nikos Kazancakis'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yeniden armıha Gerilen İsa, 1982

Zorba, 1982

Kardeş Kavgası, 1985

Kaptan Mihalis, 1993,

El Greco'ya Mektuplar, 2003

Günaha Son Çağrı, 2003

İspanya, Yaşasın Ölüm, 2019

NİKOS KAZANCAKİS, 1883'te Girit'in Heraklion kentinde doğdu. Atina Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra hukuk doktorasını veren Kazancakis, felsefi açıdan ünlü düşünür Henri Bergson'dan etkilendi. Lenin Barış Ödülü'ne değer görüldü; 1957'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü bir oy farkla kaybetti. Goethe ve Dante'nin yapıtlarını Yunancaya çevirdi; Homeros'un *Odysseia* destanına 33.333 dizelik bir devam yazdı. Kazancakis, altmışlarındayken İkinci Dünya Savaşı yıllarında kalemeye aldığı *Zorba* romanıyla uluslararası üne kavuştu. Türkçeye çevrilen yapıtları arasında *Kaptan Mihalis*, *El Greco'ya Mektuplar*, *Kardeş Kavgası*, *Günaha Son Çağrı*, *Yeniden Çarmıha Gerilen İsa*, *Zorba*, *İspanya ve Yaşasın Ölüm* sayılabilir. 1957'de öldüğünde, doğduğu kent Heraklion'daki kale burçlarından birinin altına gömüldü. Mezar taşına, "Hiçbir şey ummuyorum, hiçbir şeyden korkmuyorum, özgürüm," sözleri yazıldı.

HÂRÜN ÖMER TARHAN, İYTE'de Fizik, Hacettepe Üniversitesi'nde Felsefe, Ankara Üniversitesi'nde Yunan Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Yunanistan devlet bursuyla Selanik Aristoteles ve Atina Kapodistrian Üniversiteleri'nde Yunan Dili ve Kültürü öğreniminin ardından Onassis bursuyla Girit Üniversitesi Felsefe ve Toplum Bilimleri bölümünde Eski Çağ Felsefesi üzerine çalıştı. Japon Vakfı'nda Japonca, Goethe Enstitüsü'nde de Almanca öğrendi. Nikos Kazancakis, Hazret İnyet Han, Umberto Eco, Panos Çelebis, Dionysios Solomos gibi yazarların yapıtlarını Türkçeye çevirdi. Yunanistan Büyükelçiliği'ndeki basın danışmanlığı görevinin ardından yeniden memleketi Datça'da yabancı dil dersleri vermektedir. Uzun yıllardır aikido ve kipsel müzikle uğraşmaktadır.



Nikos Kazancakis, Daphne Manastırı yıkıntılarında.

“Tanrı’yı nasıl sevmemiz gerekir?”

“İnsanları severek.”

“İnsanları nasıl sevmemiz gerekir?”

“Onları doğru yola çekmeye emek vererek.”

“Doğru yol hangisi?”

“Yokuş.”

BİRİNCİ BÖLÜM

Girit

1

Gün ağarıyordu. Karayel esti ve deniz ürperdi; karadan ince bir kekik kokusu iniyordu ve Kosmas pruvada ayakta, yurdunun koynunu derin derin içine çekiyordu. Önünde sarp kayalar dikiliyordu, yer yer ağaçlar karanlık ediyor ve uzak dağların dorukları gül rengine bürünüyordu. Yirmi yıl önce tüyleri yeni bitmiş yanakları ve ruhuyla buradan nasıl gitmişti ve şimdi nasıl dönüyordu! Kafasını çevirdi; yanı başındaki genç, ufak tefek ve soluk benizli kız, korku dolu kocaman gözleriyle o da ona bakıyordu.

Gülümseyerek, "Girit!" dedi ona ve sevecenlikle omzuna dokundu.

Kız irkildi.

"Evet," deyip sustu.

"Burada unutacaksın," dedi kısık bir sesle. "Artık yurdun burası. Unut öbürünü..."

Kız sustuğu için tatlı bir sesle, "Unut öbürünü..." diye yineledi.

"Evet Kosmas..." dedi kız ve yeniden sustu. Sonra birdenbire kolunu yakalayıp kaygıyla sıktı; var olduğundan emin olmak ister gibiydi. Az da olsa yatıştı.

Girit dağlarıyla, zeytinlikleriyle ve bağlarıyla hepten bütünleşiyordu. Uzaktaki Megalo Kastro sabah ışığında aydınlanıyordu. Kekik kokusu giderek artıyordu. Işık ar-

tık dağın doruklarından eteklerine doğru iniyor, aşağılara ulaşıyor, dinginlikle dökülüp ovayı bir sel gibi basıyordu. Ağaçlar ayırt edilmeye başladı, horozlar işitildi, dünya uyanıyordu.

Adam kadına doğru eğildi.

“Şimdi baba ocağıma girince,” dedi kısık bir sesle, “lütfen kendini tut ve korkma. Hep yanında olduğumu düşün, her zaman. Anam ermiş bir kadındır, seni sevecektir; kız kardeşim, bilmen gerekiyor ki...” derken sustu ve öfkeyle kaşlarını çattı.

“Neyi?” diye sorup adama kaygıyla baktı kız.

“On iki yaşına girince, bizim kocamış ona seslenip: ‘Dış kapının eşliğini aşmayacaksın,’ demişti, ‘gözüme görünmeyeceksin. Haydi yok ol!’ O günden beri odasına kilitlendi, bütün gün oturup dokuyor, iğne yapıyor, çeyizini hazırlıyordu; kocamış eve dönünce uzaktan ayak seslerini ilk o işitip koşarak odasına saklanmaya giderdi. Yirmisine gelince pencereden ona bakan bir genci görmüş. Ertesi gün yine aynı. Bir sonraki gün de aynı. Sevdidi onu... Bir akşam, karanlıkta ona bir kâğıt parçası atmış: ‘Gece yarısı gel, kapıda olacağım.’”

Kosmas birden sustu, kaşlarının arasındaki damar iyice şişmiş, atıyordu. Yeniden içinden bütün yabanıllık fırlayıverdi; babasına karşı duyduğu öfke, korku ve sevgi. Birdenbire Girit gözünün önünden yitip gitti, havadan korkunç bir gölge süzülüp geçti.

“Sus,” diye fısıldadı kız, “bana anlatmanı istemiyorum.”

“Hayır, anlatmak zorundayım. Gece yarısı kız kardeşim basamaklar gıcırdamasın diye yavaş yavaş aşağı inmiş... Ama babam işitip uyanmış, sessizce arkasından gidip izlemiş. Kara yazgılı bacım avluya çıkmış, tam kapıyı açmak için elini uzattığı anda babam saçlarından yakalayivermiş, tırnaklarını başına geçirip baygınlık içerisinde onu odasına geri çıkarmış. İçeri tıkıp kapıyı üstü-

ne kilitlemiş ve anahtarı da koynuna sokmuş. Bizim kocamışın ağzından bir sözcük dahi çıkmamış ama on beş yıl oluyor, bacımın yüzü o günden beri ne kapıda ne de pencerede göründü; bana dediklerine göre uyuyamıyor-muş, gece yarısına doğru pencereyi açıp aşağı bakıyor-muş, olur da yoldan geçen birisini görürse sesleniyor-muş: ‘Gece yarısı oldu mu?’ Ardından hemen korku içinde pencereyi örtüyormuş.”

Kosmas sustu. Bacısının küçüklüğündeki sarı saçları, mavi gözleri, sevimliliği... Sanki karanlık derin bir suyu da içine bakıyordu.

“Peki şimdi?” diye sordu kız. “Ama baban öldü...” derken sesi kısılıverdi.

“Demek babam öldü, öyle mi? Bilmem; artık çok geç.”

Güvertede birkaç adım attıktan sonra her zamanki gibi biraz yatıştı. Ardından kıza döndü.

“Lütfen, korkma,” dedi bir kez daha.

“Ama...” dedi kız. Kosmas ise sanki onun ağzını kapamak ister gibi elini uzattı.

“Hayır, hayır...” dedi. “Ölmedi, göreceksin.”

Kosmas, Megalo Kastro’nun ardından güneye, –hep-ten sarp alnıyla, dimdik burnuyla, kapalı koca ağzıyla ve ovanın üstüne atılarak inen kayalardan ve uçurumlardan oluşan sakallarıyla, zeytinliklerle bağların üstünde uzanan bu kocaman tanrısal kafaya– ünlü Yuhtas Dağı’na doğru baktı. Mermerleşmiş, karanlık, inceden ayağa kaldırılmış, ölü bir tanrı gibi sırtüstü uzanıyor, şimdi bile sanki Girit’e bakıp efeleniyordu.

“Bizim kocamış ölmedi,” diye düşündü Kosmas, kaygılı gözlerle önündeki dağa gözlerini dikerek. “İçimde yaşadığı ve kıvıldadığı sürece ölmemiştir; yaşadığım ve onu düşündüğüm sürece ölmez. Başkaları onu unutacaktır, yaşamı bana bağlı. Ona tutunuyor olabilirim ama o da bana tutunuyor...”

Böğrüne atasının tutunduğunu, kök saldığını ve ondan ayrılmayı istemediğini duyumsuyordu. Hep böyleydi. Yaban ve dilsizdi ama tutsak ediyordu. Küçüklüğündeki babasını anımsıyordu; siyah boyalı sakalları, alnında kara mendiliyle az konuşan ağır bir adamdı babası; Girit özgürleşene dek gülmeyeceğine ant içmişti. Bir akşam evlerine dayısı Dimitros oturmaya gelmişti, güleç ve iyi yürekli biriydi; hamuru farklıydı. Söyleşirken bir şeyler deyip güldü; babası kalın kaşlarını çatıp bir daha konuşmadı. Dayısı gidince, babası dönüp şöyle demişti: “Hiç utanması da yok, gülüyor.”

Konuşmazdı, gülmezdi; insanlara bakar ve onları yakınında istemezdi. Hiçbir sıkıntısı yoktu; sağlıklı, onurlu ve varlıklıydı; iyi bir karısı, sağlıklı çocukları vardı; hiçbir şeyi eksik değildi ama içinde derin bir darlanma, anlaşılmaz bir acı, bir “Ah!” duyar, boğazı düğümленir, onu boğardı. İçindeki öfke bir ay, iki ay, altı ay derken iyice birikip taşardı; artık içine sığmaz, neredeyse yüreğini parçalayacak gibi olurdu. İşte böyle zamanlarda, her altı ayda bir sarhoş olurdu. Bu sarhoşlukları Kosmas şu an bile korkuyla anımsıyordu. Dört cücesi vardı, yoksul insanlardı, kendisine uşaklık etsinler diye onlara sürekli borç verirdi; altı ayda bir, her sarhoş oluşunda işine yararlardı. Her birinin bir becerisi vardı – biri iyi oynar, öbürü güzel şarkı söyler, başkası kemeççe¹ çalar, dördüncü de şaklabanlık ederdi. O yazılı gün gelince de, ağa üvey oğluyla haber yolları:

“Kapetan Mihalis’ten selamlar,”² derdi, “dükkânı kapatıp eve buyrun.”

1. Girit’te en yaygın çalınan saz olan *lyra*, klasik İstanbul kemeçesine biçim ve ses açısından çok benzeyen yaylı bir çalgıdır. (Ç.N.)

2. Kazancakis’in baba adı da Mihalis’tir. Yunanca *kapetan* sözcüğü “kaptan” değil; bağımsızlık yanlısı çete başı demektir. [*Kapetanyo*, *kapetanyos* şeklinde de kullanılır.] (Ç.N.)

Korku sarardı her birini. Dükkânlarındaki insanları gönderirler, hazırlanabilmeleri için ağalarından uygun görürse birkaç gün ertelemesini dilerlerdi. Yarım kalmış işleri olurdu, hanımları hastalanırdı, bağbozumuna köylerine gitmeleri gerekirdi. Kocamış bana mısın demez ve üvey oğlunu bir kez daha yollardı:

“Buyurun diyor, çabuk!”

İşte böyle olunca da, bu kara yazgılılar dükkân-cağızlarını kapayıverir ve cama bir parça kâğıt yapıştırırlardı: “Sekiz gün yokum.” Çünkü beylerinin sarhoşluğunun süresi buydu. Bir haftalık azık alırlar, hanım ve çocuklarına hoşça kalın deyip istavroz çıkardıktan sonra teker teker varırlardı eve. Hizmetçi kadın onları bodruma indirirdi; burada fıçılarla şarap, birer küp yağla zeytin ve ikişer küp unla buğday olurdu. Duvar dibinde üzerinde yastık ve minderlerin olduğu uzunca bir asma kat, onun önünde de uzun bir masa vardı. Bey ortada oturur, ikisini sağına, ikisini soluna oturturdu; hizmetçi kadın mezeleri indirir, avluda uşaklar tavukları boğazlamak için koşuşturur ve şölen başlardı. Yerler, içerler ama konuşmazlardı. Dördünden hiçbiri keyiflenemezdi; bıkıp usansalar da kimsenin gıkı çıkmazdı. Yavaş yavaş yiyip içtikçe dirilirler, zihinleri bulanıklaşır, unutulardı; bey kaş göz edince kemeçeci alırdı eline kemeçeyi, şarkıcı sesine iyi gelsin diye kafaya bir çiğ yumurta çekince şenlik başlardı. Dansçı havalara uçar, şaklaban şakalarını patlatır, bütün bodrum inleyerek sarsılırdı. Gün geceye döner, sabah olurdu. Gülmeyen, kımıldamayan bu kocamış içer ve izlerdi, şarkı söylemişliği de oynamışlığı da yoktu. Konuklar sırtlarını duvara vererek ya da birbirlerinin omzuna yaslanarak kaçamak bir uyku çekerlerdi, derken kocamışın bir dürtmesiyle zıplayıp yeniden yiyip içmeye koyulurlardı. Üç, dört derken sekiz gün olurdu. Sekizinde kocamış kalkıp kapıyı açardı, elini uzatıp ses-

sizce, “Gidin!” derdi. Kosmas bu dört zavallının birbirlerinin ardı sıra duvar dibinden nasıl gittiğini hiç unutmuyordu; kusmaktan ve uykusuzluktan beti benzi atmış, tıraşsız ve kir içinde yalpalayarak... Kocamış ise kırağına binip Türk mahallelerinden geçerek kentin dışına çıkar, hava almak için kırsala giderdi.

Kosmas kızgınlıkla başını salladı, sanki babasını üstünden atmak istemişti; zihni dinginleşsin diye kıza bakmak için kafasını çevirdi. Pruvadaki halatlarla simitlerin üzerinde oturuyor, kocaman kara gözleriyle giderek yaklaşmakta olan kenti izliyordu...

Venedik Surları,¹ yıkık evler, âlemi ile tepesi uçmuş iki-üç minare ve tüm bunların yukarısında kara-mavi kubbesiyle büyük bir kilise...

“Ermiş Minas’ın başkilisesi,” deyip yanına oturdu Kosmas, “Megalo Kastro’nun koruyucu ermişidir; Türkler kiliseyi ele geçirmek için saldırdıklarında, at üzerinde, kısa kıvrıkcık sakalları, gümüş zırhı ve uzun kargısıyla olduğu gibi ikonadan fırlayıp kilisenin kapısına atılarak Türklerin üzerine akın etmiş...”

Elini kızın beline doladı, gövdesinin sıcaklığını, –sanki hintcevizi ve tarçın gibi kokan– soluğunun alışılmadık kokusunu duydu; gemi halatlarının üzerinde, sevdiği yüzün dönüp onu öpmesi için içinde bir özlem doğuverdi. İki yıldır bu yüz ona sevinç veriyordu; incecik kemikli, sıcacık bu gövdeye bir türlü doyamıyordu; uzak bir ülkeden, yabancı bir soydan, üzgün ve ürkmüş atalardan gelmekteydi...

“Noemi,” dedi ona sessizce, “iyi ki varsın.”

1. Kilise aforoz ettiği için Kazancakis Girit halkınca tarihindeki en kalabalık törenle Heraklion (Kandiye) kentinin en yüksek noktası olan ve Osmanlı ordusunun 24 yılda aşabildiği (1645-1669) bu surların üzerine gömülmüştür. (Ç.N.)

Kız başını eğip adamın göğsüne sokuldu, içine girip orada yok olmak istiyor gibiydi.

Hava iyice aydınlandı, sabahın solgun pembesinden akça pakça yaban bir gül rengine döndü; deniz göğüslerle doluyor, hoplayıp sıçrayarak güneşi karşılıyordu. Yuhtas'ın görüntüsü giderek seyrekleşiyor, yerden yükselen buğunun içinde yitip gidiyordu. Yukarıdaki gökyüzü sabah tatlılığını yitirip mavimsi bir çeliğe dönüşmüştü.

"Her sabah," dedi kız ve iç geçirdi, "pencereyi açınca babamın ağlayası gelirdi. 'Nasıl bir güzellik bu,' derdi; 'nasıl bir mucize!' Peki gördüğü neydi? Kapkara bacalarla kurşun rengi bir parça gökyüzü, paçavralar içinde titreyen yamuk yumuk insanlar. Tanrım, kim bilir bir de Girit'i görse ne derdi!"

"Yapayalnız Girit!" diye iç geçirdi, kafasını geminin ambarından çıkartan yaşlı bir şalvarlı; saçı başı dağınık halde, uykulu gözlerle bakıyordu. "Yapayalnız Girit!" diye seslendi.

Aşağıya doğru ambara eğilip bağırdı: "Ulen çocuklar, gelin de bütün şu yıkıntıları görün!"

Denizcinin biri geçerken "Sus moruk," diye bağırdı, "sus, bak şimdi de Fritz'ler ve Fritz anaları ettiklerini ödüyor!"¹ Ama yaşlı adam başını salladı. "Ulen, bütün Almanya'nın canını çıkarsalar bile Girit'in ahı çıkmaz! Yapayalnız Girit!" diye yeniden iç geçirip, istavroz çıkardı. "Kadın olsan cennete giderdin ama ne yazık ki bir adasın, kara yazgılı!"

"Yapayalnız Girit!" dedi Kosmas da. "Ne çileler çekti yine. Ben o sıralar hâlâ Atina'daydım, utanmaya başlamamıştım daha, bir erkek gibi her şeyi bırakıp ben de tehlikeye atlayım diye karar almamıştım. 41 Mayıs'ının son

1. Friedrich "Fritz" Schubert (1897-1947): Yunanistan'daki Alman işgali sırasında gerçekleştirdiği kıyımlarla tanınan Nazi subayı. (Ç.N.)

günleriydi, gökyüzü karardı, uçaklarla doldu, hepsi birden turnalar gibi Girit'in üstüne döküldüler. Kadınlarla çocuklar ıglık ıglağa dağlara çıktılar; silahsız erkeklerse 'Ya özgürlük ya ölüm!' diye haykırarak atılıyorlardı. Daha sonraları Afrika'dayken bir İngiliz subay bana yanmakta olan yurdumu anlatmıştı. 'Peki ya erkekler?' diye sormuş-tum ona. İngiliz gülmüş, 'Ellerinde paslı bıçaklarıyla "Ya özgürlük ya ölüm!" diye bağırarak paraşütçülerin üstüne atılıyorlardı,' demişti. 'Niçin gülüyorsun?' diye sormuş-tum ona. 'Ađlamamak için,' diye karşılık vermişti; çünkü onlar Libya Denizi kıyısındaki bir köye gitmiş, tam gemi-ye atlayacakları sırada yaşlı bir *kapetan* bunlara 'Niçin gidiyorsunuz?' diye sormuş, İngiliz de ona 'Yahu görmü-yor musun *kapetan*, hepimizi öldürecekler,' demiş. 'Ee, n'olmuş yani?' diye sormuş *kapetan*. 'Gitsen de yine bir gün ölmeyeceğini mi sanıyorsun? Hiç olmazsa şimdi öl!' deyince İngiliz, 'Tanrı gecinden versin,' diye yanıtlamış. Koca Giritli de ona 'Tanrı belanı versin!' diye bağırıp sırtını dönmüş. Uzun zaman sonra öğrendim ki o koca *ka-petan* benim dedemmiş."

"Bu Giritliler zorlu adamlar, ruhları çok katı; sanki ormana girmiş gibi oluyorum," diye fısıldayıp adama bakarak, söylediklerini biraz tatlılaştırmak için gülümsedi.

"Haklı," diye düşündü Kosmas, "haklı... Giritlinin ruhu katı, tek tabanca ve yaban, gergedan gibi..."

Afrika'ya savaşmaya gittiğinde bağırının nasıl da birdenbire açılıp en eski iblislerin dışarı fırladığını anımsadı... Başlarda yanan bir köyü, akan kanı görmeye dayanamıyordu. İlk kez öldürülmüş bir insan gördüğünde az kalsın bayılıyordu. Ama yavaş yavaş bu kanlı oyuna onu da bulaştırdılar, tutku onu yönlendirmeye başladı, insanın insan öldürmeye duyduğu o tarihöncesi karanlık özlem... İçindeki bodrum kapakları açıldı ve en eski ataları dışarı fırlayıverdi – kaplan, kurt, yabandomuzu...

Bir kez daha, “Haklı,” diye mırıldanırken acısını paylaşır gibi kadına baktı.

“Sanırım buradan sağ çıkamayacağım,” dedi kız, öylesine kısık bir sesle söylemişti ki işitilmedi bile.

Geminin ambarlarından, bacalarından, her yerinden yolcular çıkıyor ve pruvada toplanıyorlardı. Artık limana girmişlerdi; sağda pençelerinin arasında açık İncil’iyle kayaların arasına sıkıştırılmış taştan Venedik aslanı ışıldadı. Liman uğulduyordu; ortalık çürümüş limon, yağ, ağaçkavunu ve keçiboynuzu kokuyordu... Çivit rengi deniz arkada fokurduyordu. Güneş iyice yükselmiş, artık kavuruyordu. Kosmas dalgakırana atlayıverdi, uzanıp kızın elini yakaladı.

“Önce sağ ayağını at,” dedi sessizce. “Uğur getirsin.”

Bitkin düşmüş olan kız önce sağ ayağını uzattı ve adamın koluna tutunarak “Yorulдум,” dedi.

“Ev yakın, dayan biraz, vardık sayılır,” diye yanıtladı Kosmas.

İlerlediler. Kosmas doyumsuzlukla evlere, insanlara ve yollara bakıyordu. Her şey yaşlanmıştı; kara saçlar ağarmış, avurtlar çukurlaşmış, boyalar dökülmüş, duvarlar yıpranmış, çoğu da yıkılmıştı. Eşiklerin çoğunu ot bürümüştü. Kızın elini tutup sıktı.

“İşte benim yurdum,” dedi, “işte bastığımız bu topraktanım ben.”

Kız eğildi, yerden biraz toprak aldı, parmakları arasında ufaladı.

“Sıcakmış,” dedi, “hoşuma gitti.” Ve uzaklardaki kendi soğuk yurdunu anımsadı.

Dar sokaklara girdiler. Kosmas kızın kolundan çıkmıştı, biraz önden gidiyordu artık; tez elden varmak istiyordu. Yüreği çarpıyordu. Dönüp sağdaki sokağa girdi; baba evinin kapısını ta uzaktan seçmişti; kapalıydı. Üst katın penceresi, kapalıydı. Sokakta ne bir kimse ne de

bir ses vardı; sanki düş görüyordu. Üzerinde kalın bir demir halkadan tokmağı olan kemerli eski kapıya yaklaştı. İnceden dizlerinin bağı çözülüyordu. Dayandı.

Kapıyı çaldı. Avludan ayak sesleri işitildi, birisi inliyordu. Ayak sesleri durunca bir kez daha vurdu kapıyı. Kapı açıldı, yaşlı bir kadıncağz beliriverdi karşısında; akça pakça, bitkin, bir deri bir kemik ve kapkara giysiler içinde. Adamı karşısında görür görmez, “Yavrum!” diye çığılığı basıp kucağını açtı.

Ardından sıska bacısı da beliriverdi; o da eriyip gitmiş, saçları aklaşmış, gözleri kin ve acıyla dolmuştu. Yıllarca boşuna dimdik bekleyen göğüsleri sarkmıştı.

Sevinç ve gözyaşlarıyla, kolları sevdiği bu gövdeyi özlemle sarıyordu.

İçeri girdiler; kocamışın hep oturduğu sedirin karşı köşesinde bir kandil yanıyordu.

Kosmas bir anlığına irkildi, istavroz çıkardı.

“Kocamış ölürken bir şey dedi mi?” diye sordu.

“Hayır,” diye yanıtladı anası, “hayvan gibi hırladı, Meryem Ana ikonasını verdiğimizde fırlatıp attı.”

“Acı çekiyor muydu?”

“Hayır, öfkesinden öldü.”

“Yavaş!” dedi bacısı kandili göstererek. “İşitiyor bizi!”

Ama artık oğlu anasının yanında, korkmuyordu; yüksek sesle konuşmayı sürdürdü.

“Bütün altınını, biz gün yüzü göremeyelim diye toprağın altına sakladı. Ölmek üzereyken hepimizi kovduktan sonra sürüne sürüne kırsala gitmiş ve toprağı kazıp gömmüş. Akşamleyin geri döndü; mutluluk içerisinde yatağa yığılıp ölesiye inlemeye başladı. Gözlerini açıp, son duasını edip onu kutsamak için gelen papazı görünce öfkeleni, ‘Git buradan!’ diye bağırdı adama. ‘Lanetin üstüne ola!’ Papaz elindeki kutsal şarap kadehini gösterip ‘Tanrı’dan korkmaz mısın?’ diye sordu. Kocamış da, ‘Ora-

sı benim bileceğim iş!' diye karşılık verdi. 'Çek git buradan!' Gece yarısı at gibi kişnemeye başladı; bacın, ben ve komşu kadınlar evin bir köşesine korkuyla toplanmıştık. O her kişnediğinde şimdi ev tepemize yıkılacak diyorlarduk. Sonra birdenbire, sessizlik. 'Öldü!' dedi komşu Katigo Kadın. 'Kim bakmaya gidecek?' Ama kimse yelteneemedi. 'Sen git gözlerini yum,' dedi Katigo Kadın bana, 'yoksa günaha girersin.' İstavroz çıkarıp gittim. Elleri yatağın demirlerini sıkarken kalmış, tuttuğu yerler yamulmuştu..."

Konuşurken, baştan beri avluda, dış kapının kirişinde dikilmekte olan kız birden anasının gözüne ilişiverdi.

"Yoksa?.." diye sordu sessizce.

"Evet, karım..."

Bacısı tiksintiyle yüzünü yana çevirdi; anasıysa oğluna yanaşıp:

"Niye aldın bunu?" diye sordu yavaşça. "Kanımızı bozacak. Yahudi."

"Çok yüce gönüllüdür. Yaşamımı ona borçluyum; olmasaydı çoktan ölmüştüm. Tek sevincim o. Sev onu ana. Sen de Maria..." deyip döndü ama bacısı kahve yapmak için içeri sıvışmıştı bile.

"Yahudi..." dedi yeniden anası, "ama onu sevdiğine göre... Tek korkum var..."

"Neymiş?"

"Boğmasın onu..."

"Kim?"

Anası bir karşılık vermedi, dönüp yanmakta olan kandile baktı. Kosmas anladı ve duvara yaslandı. Suskunluk. İkisi de ruhun kırk gün evden ayrılmadığını bilirdi; avluda gezip dolaşır, merdivenlerden inip çıkar, geceleyin kapıyı mandallar, kandilin dibinde oturur ve her şeyi görüp işitirdi. Babası, bir Yahudiyle evlendiğini öğrenir öğrenmez haber göndermişti:



Kötülüğün tırnakları arasında çarpınan bütün dünyayı düşünüyordu; açgözlülük, inançsızlık, kin salıverilmişti; halklar açlık çekiyor ve üşüyordu, bitip tükenmişlerdi ve artık ölüm istemiyorlardı ancak onları yeni kıyımalar için hazırlıyorlardı yine, yabancılaşsınlar diye korkunç yalanlarla doldurup kızıştırıyorlardı; üstlerinde çıldırmışlığın ve yıkımın yelleri esiyordu... "Yok mu?" diye haykırıyordu içinden Kosmas. "Sevgiyi getirecek yalın ve güzel bir söz yok mu?"

Genç ve ihtiraslı yazar Kosmas, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra eşi Noemi'yle birlikte Girit'e döndüğünde bir cennet gibi hatırladığı memleketinin yerinde yıllar süren savaşın tanınmaz hale getirdiği bir ada bulur. Her zaman ters düştüğü babası ölmüştür ve adanın büyük reislerinden dedesi de ölüm döşeğindedir. Kosmas yaşadığı kayıplardan ve karşılaştığı manzaralardan sonra dünyada yeni bir kardeşliği egemen kılaçak kişilerin kendisi gibi aydınlar olduğuna karar verir.

Yokuş, Nikos Kazancakis'in ölümünden yıllar sonra keşfedilen ve ilk kez 2022'de yayımlanan son romanı. Yazarın kendi deneyimlerinden ve görüşlerinden izler de barındıran bu coşkulu ve melankolik eser, Kazancakis'ten hepimize bir armağan.

#ikincidünyasavaşı #girit #siyaset #aydınlık #önyargı #ölüm

Kapak resmi: Polychronis Lemberis

 can

 canyayinlar.com | f |  |  canyayinlar

roman

ISBN 978-975-07-5895-9



9 789750 758959